

DEMONY LĘKU

Jakim lękom poddaje się człowiek? Na liście lęków głównych na pewno znajdują się: lęk przed ubóstwem, lęk przed krytyką, lęk przed chorobą, lęk przed zawodem miłosnym, lęk przed starością, lęk przed śmiercią. Została ona ułożona w roku 1937 przez Napoleona Hilla, amerykańskiego prekursora literatury motywacyjnej, a nadal brzmi aktualnie, choć w zależności od wydarzeń na świecie i w naszym życiu moglibyśmy wymienione lęki uszeregować w innej kolejności.

Bohaterom dramatów Anny Wakulik zdarza się stawiać lęk przed ubóstwem na miejscu pierwszym. Hill uznaje go za najbardziej szkodliwy, a zarazem najtrudniejszy do opanowania: *Lęk ten paraliżuje władze umysłowe, niszczy wyobraźnię, zabija wiarę człowieka w siebie, rozmywa entuzjazm, osłabia inicjatywę, prowadzi do zwątpienia w obrany cel życiowy, podsyca niezdecydowanie, pozbawia człowieka władzy kontroli nad sobą.* Warto dodać, że choć zwykle „ubóstwo” łączymy z sytuacją materialną, Hill ma na myśli także niedostatki duchowe i umysłowe.

Napoleon Hill i jego bestseller, *Think and Grow Rich* (*Myśl i bogać się*), 1937

Modelowym przykładem człowieka, który zadręcza się ewentualnym brakiem dóbr doczesnych jest Operator ze sztuki *Wasza Wysokość*. Trzydziestoletni dyrektor korporacji artystycznej, wielbiciel muli i szybkich samochodów, nieustannie się zamartwia jak spłacić kredyt. W czasie „mega wyprawy” na Kanczendzongę po ciało zmarłego alpinisty planuje nakręcenie filmu. Ten cel jest dla niego priorytetem, a zarazem obsesją. Organizuje wszystko z dbałością o medialny rozgłos – sponsorzy, gadżety, w dalszej perspektywie książka napisana przez *ghost writera*. Ma również nadzieję, że wspinaczka na szczyt coś zmieni w jego życiu, przyniesie mu wewnętrzny spokój, będący przeciwieństwem odczuwanego na co dzień paraliżującego strachu przed brakiem

posiadania (*Bo dlaczego ciągle boję się, że stracę? Dlaczego boję się, że nie będę miał?*). Rzeczywiście, przez moment się to udaje: [...] *nie czuję strachu, nie czuję tego kłębka z drutu kolczastego w brzuchu, który mnie budzi o szóstej trzydzieści, który wypycha mnie z łóżka, wypycha do metra, podłącza pod ekspres do kawy*. Jednak w sytuacji kryzysowej, kiedy brakuje nakręconego materiału z powodu przymusowego postoju, a terminy naglą, „człowiek nizin” sam decyduje się kontynuować wyprawę, choć doświadczeni alpiniści mu to odradzają. Pragnienie uchwycenia „ładnego kadru”, a wraz z nim obawa przed długiem wobec sponsorów, biorą górę. Operator próbuje nakłonić do wspólnego wspinania swoją „korpopodobną”, Annę, a jego argumenty wskazują, że lęk przed ubóstwem może być większy niż lęk przed śmiercią:

OPERATOR

Boisz się?

ANNA

Nie wiem. Skąd mam wiedzieć, co to jest strach? Ile razy dziennie się boisz? Ja się w ogóle nie boję. Czego można się bać w mieście?

OPERATOR

Że ci nie starczy na czynsz. Ja się tego boję.

ANNA

A że umrzesz nie?

OPERATOR

Jak umrę, to przynajmniej nie będę musiał spłacać kredytów.

Motyw strachu związanego z niezamożnością pojawia się także w sztuce *Błąd wewnętrzny*. Jedynymi postaciami, które żyją skromnie są 35 i 19, matka i córka. 19 jest tuż przed maturą, a 35 pomaga w firmie produkującej pieluchomajtki i opiekuje się chorą matką. Przepelnia ją frustracja: *Dajcie mi pieniądze. Od kogo macie te pieniądze, że je macie? Czy wasi mężowie i żony zginęli w katastrofie samolotowej? Dlaczego ja wydaję moje wszystkie pieniądze, dlaczego nigdy nie mam pieniędzy, dlaczego śnią mi się pieniądze, niepokoją mnie pieniądze, wszyscy chcą ode mnie pieniędzy, dlaczego nigdy to co robię nie jest dość?* 35 nigdy nie była w hotelu ani w operze, nie ogląda filmów, bo żaden nie opowiada o jej życiu. Marzy o końcu świata, a tymczasem wciąż opłaca zaległe rachunki. Paradoksalnie jednak w tym przypadku lęk przed chorobą, a ściślej: ekonomiczne konsekwencje utraty zdrowia, są w stanie zdominować lęk przed (skrajnym) ubóstwem:

51

Najważniejsze w życiu jest zdrowie.

35

Pieniądze.

Zdrowie.

35

Chociaż jak się jest chorym, to trzeba być bogatym, żeby cię leczyli, więc masz rację – zdrowie.

W *Błędzie wewnętrznym* jest obecna podobna co w *Waszej Wysokości* metaforyka. Tam bohater miał w brzuchu kłębek z drutu kolczastego, a tutaj strach materializuje się jako „kamień w brzuchu”, który mogą usunąć leki przepisywane przez psychiatrę. Rozładowują także stres związany z płaceniem rachunków – o co dla pewności dopytuje się 35.

Również w najnowszym utworze Anny Wakulik, *Obrazku* opublikowanym w kwietniu 2021 na łamach miesięcznika „Teatr”, przewija się wątek lęku przed utratą pieniędzy. Mąż protagonistki instaluje skomplikowane oprogramowanie antywirusowe, co kobieta wyjaśnia następująco: *Mamy pieniądze na koncie. On się boi, że ktoś, jakiś przyćpany haker z Ameryki Południowej znajdzie akurat jego nazwisko, akurat jego numer konta, połasi się na te jego trzysta tysięcy i znowu będzie musiał się bać, że jest biedakiem.* Tymczasem ta właśnie bohaterka ma do majątku stosunek neutralny. Jej problemem są braki w relacjach międzyludzkich, małżeńskie zobojętnienie. Zdaje się marzyć o nowym związku, który pozwoliłby jej „patrzeć i widzieć”, a nie przemykać się przez życie.

W rozdziale poświęconym sześciu demonom lęku Napoleon Hill zamieszcza lapidarną receptę na wyzwolenie się z każdego z nich. Lęk przed ubóstwem można opanować podejmując decyzję, że będziemy zdobywać wszelkie dobra, jakie zdołamy. Czyli będziemy robić, co w naszej mocy, aby żyć dostatnio – gromadzić emocje, wspomnienia, pozytywnych ludzi wokół siebie i oczywiście oszczędności w banku. Jak to ujmuje autor *Myśl i bogać się: Możesz gromadzić bogactwa materialne i bogactwa, których się nie da wymierzyć w pieniądzach, choć pieniądze dopomogą ci w znalezieniu szczęścia, długowieczności, zadowolenia z życia i spokoju wewnętrznego.*

Źródła:

Napoleon Hill, *Myśl i bogać się*, przekł. Waclaw Sadkowski, Warszawa 1994.

Anna Wakulik, *Błąd wewnętrzny*, <http://www.gnd.art.pl/baza-sztuk/>, dostęp: 20.06.2021.

Anna Wakulik, *Obrazek*, „Teatr” nr 4/2021.

Anna Wakulik, *Wasza Wysokość*, <http://www.gnd.art.pl/baza-sztuk/>, dostęp: 20.06.2021.

Fotografia Napoleona Hilla, Wikimedia Commons,

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Napoleon_Hill_holding_book_1937.jpg, dostęp: 20.06.2021.

Autorka hasła: Kamila Łapicka